

Nr 6.

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner angående vissa frågor rörande nykterhetslagstiftningens utformning.

(2:a avd.)

Till bevillningsutskottet har hänvisats följande av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen:

1) de likalydande motionerna I:293 av herr *Lundqvist* m. fl. och II:199 av herr *Nilsson* i Bästekille m. fl., vari hemställts, »att riksdagen måtte besluta att tillverkning och försäljning inom landet av ciderdrycker med den alkoholhalt som finns föreskriven för maldrycker må äga rum, samt att åt vederbörande utskott måtte uppdragas att utarbета de härför erforderliga författningstilläggen»;

2) motionen II:6 av herr *Dickson*, vari hemställts, »att riksdagen måtte besluta att 5 kap. 3 § kungl. förordningen den 18 juni 1937 angående försäljning av rusdrycker måtte utgå»; samt

3) motionen II:7 av herr *Dickson*, vari hemställts, »dels att riksdagen måtte hos regeringen begära att bestämmelser snarast måtte utfärdas i syfte att porter och öl, klass III, i utminuteringshänseende måtte jämsställas med vin, eller, därest något skäl därför skulle föreligga, med brännvin, dels att vederbörande utskott måtte erhålla i uppdrag att upprätta och för riksdagen framlägga förslag till lämpliga beskattningsformer».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framställda yrkandena, får utskottet hänvisa till motionerna II:6, II:7 och II:199.

Enligt 1 kap. 1 § förordningen den 18 juni 1937 (nr 436) angående försäljning av rusdrycker förstås med *spritdrycker* i nämnda förordning varje vätska som håller mer än två och en fjärdedels volymprocent etylalkohol och som icke är att hänföra till vin eller maldryck. Med *vin* förstås i samma förordning varje genom alkoholisk jäsning framställd dryck, som är tillverkad av saft från druvor, bär, frukt eller andra växtdelar och som håller mer än två och en fjärdedels men ej mer än tjugotvå volymprocent etylalkohol.

Jämlikt 1 § förordningen den 15 december 1939 (nr 887) angående tillverkning och beskattning av *maldrycker* förstås med maldryck i nämnda förordning varje jäst, alkoholhaltig, odestillerad dryck, vid vars framställning torkat, rostlat eller bränt malt kommit till användning; dock skall genom hembrygd tillverkad sådan dryck anses såsom maldryck allenast

om vid tillverkningen såsom extraktgivande ämne använts huvudsakligen malt och alkoholhalten icke överstiger fem viktprocent. Maltdrycker indelas i tre klasser. Första klassen omfattar maltdrycker, vilkas alkoholhalt icke överstiger en och åtta tiondels viktprocent. Andra klassen omfattar maltdrycker, vilkas alkoholhalt överstiger en och åtta tiondels men icke tre och två tiondels viktprocent. Tredje klassen slutligen omfattar maltdrycker, vilkas alkoholhalt överstiger tre och två tiondels viktprocent.

Försäljningen av spritdrycker och vin regleras genom ovannämnda förordning den 18 juni 1937 angående försäljning av rusdrycker. För försäljning av maltdrycker av första klassen har bestämmelser meddelats i förordningen den 8 maj 1925 (nr 119) angående försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker. I förordningen den 11 juli 1919 (nr 406) angående försäljning av pilsnerdricka regleras handeln med maltdrycker av andra klassen. Enligt 11 § förordningen den 15 december 1939 angående tillverkning och beskattning av maltdrycker får tillverkning för försäljning av maltdrycker av tredje klassen äga rum allenast för utförsel ur riket samt för vetenskapligt, medicinskt, farmaceutiskt, tekniskt, industriellt eller annat likartat ändamål.

Jämlikt 5 kap. 3 § rusdrycksförsäljningsförordningen må vid offentligt skådespel, varieté- eller cirkusföreställning, eller, med undantag av konsert, annan föreställning, till vilken allmänheten har tillträde, så ock vid offentlig danstillställning utskänkning ej ske i lokal eller å plats, där föreställningen eller danstillställningen äger rum, eller i annan därmed i inre förbindelse stående lokal; dock må i Stockholm poliskammaren eller eljest länsstyrelsen, sedan i stad magistraten samt på landet kommunalnämnden avgivit yttrande, för särskilda fall medgiva rätt till sådan utskänkning.

De i de nu förevarande motionerna berörda spörsmålen har samtliga under senare år motionsvis bragts under riksdagens behandling. Sålunda yrkades i de vid 1951 års riksdag väckta likalydande motionerna I:11 (av herr Hjalmar Nilsson) och II: 16 (av herr Nolin m. fl.), att tillverkning och försäljning av ciderdrycker med den alkoholhalt som funnes föreskriven för maltdrycker av klass II och III skulle få äga rum. I motionerna framfördes bl. a., att det skett en så stark utökning av vårt fruktträdbestånd att betydande skördar vore att vänta. Genom cidertillverkning skulle överskottsfrukten kunna tillvaratas och en export av cider upparbetas. Upptagandet av cidertillverkning vore emellertid i första hand avsett som ett nödvändigt stöd åt fruktodlingen. Tusentals människor med eljest små utkomstmöjligheter vore i hög grad beroende av denna odlings bestånd och utveckling. Det hade uttalats farhågor för att cidertillverkning skulle äventyra vår folknykterhet. Enligt fransk vetenskaplig uppfattning inträdde alkoholskada först vid en daglig vinkonsumtion av 1 liter innehållande minst 9 cl alkohol. Denna alkoholmängd kunde man vid förtäring av treprocentig cider (klass II) uppnå först vid en konsumtion av 3 liter cider. En så hög daglig konsumtion torde

vara omöjlig, enär ciderns halt av fruktsyra icke medgåve detta. Motionärerna föreslog, att sådana författningsändringar genomfördes, att maldrycksförordningen komme att avse malt- och ciderdrycker.

I sitt i anledning av motionerna avgivna betänkande nr 18, som godkändes av riksdagen, anförde 1951 års bevillningsutskott, att frågan rörande en omläggning av tillverknings- och försäljningsbestämmelserna för alkoholsvaga viner hade nära samband med spørsmålet om den svenska alkohollagstiftningens framtida utformning över huvud taget. Denna fråga vore för det dåvarande under utredning inom 1944 års nykterhetskommitté. Utskottet förutsatte, att i samband med ett ställningstagande till nykterhetskommitténs blivande förslag jämväl det förevarande spørsmålet om ändrade bestämmelser angående tillverkning och försäljning av ciderdrycker skulle upptagas till behandling. Med hänsyn därtill ansåge sig utskottet icke böra taga ställning i sak till de framförda yrkandena, varför utskottet avstyrkte motionerna.

I en vid 1950 års riksdag väckt motion, nr II: 111 (av herr Dickson), framfördes samma yrkande som det i den nu föreliggande motionen I: 6. Motionären anförde, att om någon källarmästare önskade förströ sina gäster med att uppvisa t. ex. en trollkarl, ett danspar, en balettensemble eller något liknande varieténummer, så vore detta, för såvitt utskänkning samtidigt förekomme, tillåtet endast i särskilda fall och först sedan två myndighetsinstanser uttalat sig i ärendet. Varför denna form av oskyldig förströelse, vanlig i andra länder, skulle förmenas oss svenskar och de utlänningar, som gjorde oss glädjen att gästa oss, vore för motionären icke begripligt. I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 15 avstyrkte 1950 års bevillningsutskott motionen, enär den i motionen berörda frågan vore under omprövning inom 1944 års nykterhetskommitté.

I huvudsak samma yrkande som i den föreliggande motionen I: 7 har av samme motionär framförts vid 1947 års riksdag i motionen II: 1 och vid 1948 års riksdag i motionen II: 139.

I dessa motioner anfördes, att ingen vid full hälsa varande svensk medborgare hade laglig möjlighet att inom landet inköpa porter och öl, klass III, av inhemsk tillverkning. Gällande bestämmelser i detta hänseende syntes sakna stöd av förnuftet och vore ägnade att sprida löje över svensk lagstiftning.

I sitt i anledning av ovannämnda motion II: 1 avgivna, av riksdagen godkända betänkande nr 10 uttalade 1947 års bevillningsutskott bland annat, att enligt utskottets mening bestämmelserna rörande försäljning inom landet av porter och öl, klass III, icke borde upptagas till ett isolerat bedömande utan ses i samband med frågan om det lämpligaste sättet för maldrycksförsäljningens ordnande över huvud taget. Utskottet, som förutsatte att frågan om maldrycksförsäljningens ordnande komme att tagas under övervägande av 1944 års nykterhetskommitté, avstyrkte bifall till motionen. 1948 års bevill-

ningsutskott anförde i sitt i anledning av bl. a. ovannämnda motion II: 139 avgivna betänkande nr 35, vilket godkändes av riksdagen, att den av 1947 års bevillningsutskott uttalade uppfattningen, att ifrågavarande bestämmelser icke borde upptagas till ett isolerat bedömande utan ses i samband med frågan om det lämpligaste sättet för maltdrycksförsäljningens ordnande över huvud taget, borde tillmätas avgörande betydelse jämväl vid ställningstagande till motionen II: 139. Med hänsyn till till och då nykterhetskommittén upptagit maltdryckslagstiftningen till behandling, avstyrkte utskottet motionen.

1944 års nykterhetskommitté har under år 1952 framlagt fem betänkanden, nr III—VII. I sitt principbetänkande, nr V, (SOU 1952: 53) har kommittén beträffande *cidern* anført, att densamma enligt kommitténs mening snarare torde komma att konkurrera med de alkoholfria dryckerna, läskedryckerna, än med vin och öl. Cidern kunde inte få någon nykterhetsfrämjande effekt, även om den mot förmodan skulle minska svagvinskonsumention. Det funnes anledning befara, att den skulle få en viss utbredning bland den ungdom, som nu huvudsakligen vore läskedryckskonsumenter, vilket skulle vara ogynnsamt ur nykterhetssynpunkt och inte kunde vara något allmänt intresse. Vidare måste i detta sammanhang beaktas den av expertisen framlagda uppfattningen, att en cidertillverkning icke skulle medföra de ekonomiska fördelar för fruktodlingen, som framhållits i fruktodlarnas framställningar och de på dessa byggda riksdagsmotionerna. Frågan om fruktöverskottets tillvaratagande syntes ej kunna lösas genom cidertillverkning. Under sådana förhållanden hade nykterhetskommittén funnit att man hellre borde uppmuntra den för folkhälsan betydligt värdefullare konsumtionen av färsk, konserverad och torkad frukt samt fruktmuster. Om vissa fruktodlare önskade bedriva cidertillverkning av härför särskilt lämpade fruktsorter, borde sådan kunna äga rum efter nuvarande regler. I första hand syntes s. k. lättcider, som såldes fritt, böra komma i fråga, men även alkoholstarkare sorter borde kunna tillverkas. I den mån försäljningen av den alkoholstarkare cidern skedde på samma sätt som gällde för viner, funnes enligt kommitténs mening ingenting att invända däremot. En av kommitténs ledamöter, herr Onsjö, har i ett särskilt yttrande yrkat, att cider med en alkoholhalt av högst 2,8 viktprocent skulle få säljas under lika fria former som öl klass II.

I avseende å det s. k. *varietéförbudet* har nykterhetskommittén i sitt betänkande nr VI (SOU 1952: 54) anført, att det enligt kommitténs mening icke vore nödvändigt att upprätthålla detsamma i hela dess nuvarande omfattning. Det syntes knappast vara något nykterhetsintresse att hindra restaurangerna från att anordna även annan underhållning än konsert för sina gäster. Att därigenom skulle uppstå sådana faror i nykterhets- och sedligt avseende, som på 1890-talet anfördes som skäl för förbudet, torde inte behöva befaras. Någon anledning att upphäva förbudet även i vad det gällde teatrar och verkliga varietéer torde emellertid icke föreligga. I enlighet därmed har

i kommitténs förslag från varietéförbudet undantagits förutom konsert även artistuppträdande eller annan därmed jämförlig underhållning, som å restaurang beredes gästerna utan särskild avgift.

Beträffande *starkölsfrågan* anser kommittén i sitt betänkande nr VII (SOU 1952:55) att förbudet att sälja starköl borde upphävas, såvitt det gällde starköl med en alkoholhalt av högst 4,5 viktprocent (d. v. s. av det nuvarande exportölets typ). Starkölet skulle i princip få utminuterats och utskänkas enligt samma regler som nu gällde för svaga viner. Detta skulle innebära, att starkölet skulle försäljas i de nuvarande systembolagsaffärerna utan registrering eller begränsning (dock ej till dem som är avstängda från spritinköp) samt att det skulle tillhandahållas på vin- och spritrestauranger. Enligt kommitténs uppfattning vore ett jämförelsevis svagt vanligt öl och ett under betryggande former tillhandahållet starköl ur olika synpunkter att föredraga framför ett starkare ordinärt öl och fortsatt starkölsförbud.

Till stöd för de i *de förevarande motionerna* framförda yrkandena har motionärerna i huvudsak åberopat innehållet i de ovan omförmälda motioner, vilka vid tidigare riksdagar väckts i respektive ämnen.

Utskottet. De av utskottet till behandling i förevarande betänkande upptagna motionerna berör frågor angående nykterhetslagstiftningen. I de likalydande motionerna I: 293 och II: 199 har motionärerna hemställt, att riksdagen måtte besluta att tillverkning och försäljning inom landet av ciderdrycker med den alkoholhalt, som finnes föreskriven för maltdrycker, finge äga rum. De i motionerna avsedda fruktdryckerna är med hänsyn till tillverknings sätt och alkoholhalt enligt den i 1 kap. 1 § förordningen den 18 juni 1937 angående försäljning av rusdrycker givna vindefinitionen att hänföra till vin. Avsättningen regleras sålunda för närvarande genom de i nämnda förordning meddelade försäljningsbestämmelserna. Syftet med motionerna är att ciderdrycker skall undantagas från rusdrycksförsäljningsförordningens tillämplighetsområde och att försäljningen av dessa drycker i stället skall få ske enligt de för maltdrycker gällande reglerna.

I motionen II: 6 har yrkats, att det i 5 kap. 3 § rusdrycksförsäljningsförordningen stadgade förbudet mot utskänkning i samband med varietéföreställning eller annan därmed jämförlig föreställning måtte upphävas.

Det i motionen II: 7 framförda yrkandet avser, att porter och öl av klass III skall i utminuteringshänseende jämnställas med vin eller eventuellt med spritdrycker.

Såsom av den ovan lämnade redogörelsen framgår har de i förevarande motioner framförda frågorna under senare år samtliga varit föremål för riksdagens bedömande i anledning av motionsvis framställda yrkanden. Desamma har emellertid icke föranlett någon riksdagens åtgärd, enär riksdagen ansett, att resultatet av 1944 års nykterhetskommittés arbete borde

avvaktas och att samtliga till alkohollagstiftningen hörande frågor borde upptagas till behandling i ett sammanhang.

Nykterhetskommittén har numera framlagt förslag till ny alkohollagstiftning. Kommitténs ovan återgivna uttalanden innebär, att kommittén icke ansett sig kunna förorda någon omläggning av bestämmelserna rörande tillverkning och försäljning av cider. Däremot har kommittén föreslagit, att det s. k. varietéförbudet i huvudsak skall upphöra att gälla samt att starköl med en alkoholhalt av högst 4,5 viktprocent skall få utminuterats och utskänkas efter i huvudsak samma regler, som nu gäller för svaga viner. Kommitténs förslag är för närvarande föremål för remissbehandling, och enligt vad utskottet inhämtat kommer någon proposition på grundval av detsamma icke att föreläggas innevarande års riksdag.

Utskottet anser sig böra instämma i den av riksdagen tidigare omfattade ståndpunkten, att ifrågavarande spørsmål icke bör upptagas till ett isolerat bedömande utan ses i samband med alkohollagstiftningens utformning över huvud taget. Därjämte kan framhållas, att föreliggande frågor kan förväntas bliva ytterligare belysta i de remissyttranden, som kommer att avgivas över kommitténs förslag. Utskottet finner sig förty icke berett att nu taga ställning till de i motionerna framställda yrkandena. Med hänsyn till anförda omständigheter avstyrker utskottet bifall till de förevarande motionerna.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

1) att de likalydande motionerna I: 293 av herr Lundqvist m. fl. och II: 199 av herr Nilsson i Bästekille m. fl. angående tillverkning och försäljning inom landet av ciderdrycker icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

2) att motionen II: 6 av herr Dickson om upphävande av 5 kap. 3 § förordningen angående försäljning av rusdrycker icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd; samt

3) att motionen II: 7 av herr Dickson angående ändring av bestämmelserna rörande försäljning inom landet av porter och öl, klass III, m. m. icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 19 februari 1953.

På bevillningsutskottets vägnar:

ADOLV OLSSON.

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: herrar Heüman, Franzon, Gustaf Elofsson, Velande, Falk, Söderquist, Damström, Rune Johansson, Patrick Nilsson och Johan Persson; samt

från a n d r a kammaren: herrar Olsson i Gävle, Kristensson i Osby, Orgård, Sundström, Hagberg i Malmö, Sjölin, Olofsson, Jonsson i Skedsbygd, Brandt och Anderson i Sundsvall.

Reservationer

avseende punkten 1) i utskottets hemställan:

I) av herr *Velande*, som anfört följande:

»I de likalydande motionerna I: 293 och II: 199 har hemställts, att riksdagen måtte besluta att tillverkning och försäljning av cider må äga rum. I likhet med motionärerna finner jag det önskvärt, att den svenska frukt-skördens avsättning underlättas så långt möjligt och att därför tillverkning och försäljning av cider tillåtes i enlighet med vad som gäller i fråga om maltdrycker. Med hänsyn till att nykterhetskommitténs betänkande är föremål för remissbehandling, torde dock spørsmålet härom icke böra tagas upp till definitivt avgörande i nu förevarande sammanhang. Synpunkter av värde vid ett sådant avgörande kunna nämligen förväntas från olika remissinstansers sida och detta i sådan tid, att med tillgodogörande därav proposition i ämnet kan föreläggas 1954 års riksdag. Framläggandet av en sådan proposition behöver icke, med mitt sätt att se, vara avhängig av frågan huruvida berörda förslag till en reform av nykterhetslagstiftningen i dess helhet då kommer att föreläggas riksdagen.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställles,

att riksdagen måtte, med anledning av de likalydande motionerna I: 293 av herr Lundqvist m. fl. och II: 199 av herr Nilsson i Bästekille m. fl., i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att Kungl. Maj:t ville förelägga 1954 års riksdag proposition med förslag om att tillverkning och försäljning av ciderdrycker, framställda av svensk frukt må äga rum.»

II) av herrar *Gustaf Elofsson* och *Jonsson* i Skedsbygd.